

**МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ ЗҮЙ,
ДОТООД ХЭРГИЙН САЙД**

Засгийн газрын V байр, Б.Ширэндэвийн гудамж 8/4,
Чингэлтэй дүүрэг, Улаанбаатар хот, 15160

Утас/Факс: (976-51) 26 75 33,

Цахим шуудан: info@mojha.gov.mn,

Цахим хуудас: www.mojha.gov.mn

2026.04.27 № 1/2063

танай 2026.04.16-ны № 01/3433-Т

**САНГИЙН САЙД
З.МЭНДСАЙХАН ТАНАА**

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.3 дахь хэсэгт заасны дагуу Татварын ерөнхий хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалыг баталж хүргүүлэв.

С.АМАРСАЙХАН

2026 оны 04 дүгээр сарын 16-ны өдөр

ТАТВАРЫН ЕРӨНХИЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлага

1.1.Хууль зүйн үндэслэл

“Шинэ сэргэлтийн бодлого батлах тухай” Монгол Улсын Их Хурлын 2021 оны 106 дугаар тогтоолын 4 дүгээр хавсралтаар батлагдсан Монгол Улсын Их Хурлын чуулганаар нэн яаралтай хэлэлцүүлэх хуулийн төслийн жагсаалтын 6-д “Аж ахуйн нэгжийн болон хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, холбогдох бусад татварын хуулиудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай” хуулийн төслийг боловсруулан өргөн мэдүүлнэ гэж заасан.

Мөн “Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр батлах тухай” Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны 21 дүгээр тогтоолын 1 дүгээр хавсралтын 3.2.1-д “Татвар, нийгмийн даатгалын шинэчлэл” хийхээр заасан нь хуулийн төслийг боловсруулах хууль зүйн үндэслэл болж байна.

Түүнчлэн Европын Холбооны Комисс 2017 онд гаргасан “Татварын зорилгоор хамтран ажилладаггүй бүс нутгуудын жагсаалт”-д Монгол Улсыг оруулсан бөгөөд үүнтэй холбогдуулан Засгийн газрын 2017 оны 350 дугаар тогтоолоор Монгол Улс Эдийн засгийн хамтын ажиллагаа, хөгжлийн байгууллагын Татварын зорилгоор мэдээлэл солилцоо, ил тод байдлын олон улсын форумд гишүүнээр элссэн. Европын Холбоо болон тус форумын өмнө хүлээсэн олон улсын үүргийн хүрээнд Монгол Улсын Их Хурал 2020 оны 01 дүгээр сарын 03-ны өдөр “Татварын асуудлаар захиргааны туслалцаа харилцан үзүүлэх тухай конвенц”-ыг соёрхон баталж, Монгол Улс татварын зорилгоор мэдээлэл харилцан солилцох, хамтран ажиллах, ил тод байдлыг хангах олон улсын стандартуудыг дотоодын хууль тогтоомжид нэвтрүүлээд байна. Цаашид эдгээр олон улсын стандартыг бүрэн хэрэгжүүлэх зорилгоор автоматаар мэдээлэл харилцан солилцох, ил тод байдал, мэдээллийн нууцлалын зохицуулалтыг дотоодын хууль тогтоомжид тусгах шаардлага үүсээд байна.

1.2.Практик шаардлага

Азийн хөгжлийн банкны санхүүжилтээр татвар төлөгчдийн сэтгэл ханамжийн түвшнийг тодорхойлох зорилгоор 2022 онд жижиг, бичил сегментийн аж ахуйн нэгж болон иргэдээс нийт 78 үзүүлэлтэд үндэслэн судалгаа авсан. Судалгаагаар татвар төлөгчдийн 18 хувь нь сургалт, зөвлөгөө, заавар, зөвлөмж өгдөггүй гэж, 25 хувь нь татвар төлөх хугацаа уян хатан биш гэж дүгнэсэн. Мөн татвар төлөгчид санал хүсэлтэд хариу өгөх үзүүлэлтэд бага оноо өгч, мэдээлэл өгөх, зөвлөх үйлчилгээг сайжруулах, татварын албаны харилцах үйлчилгээг нэмэгдүүлэх шаардлагатай гэж үзсэн байна.

Цаашид татварын эрсдэлийг цахим систем үнэлж, эрсдэлтэй татвар төлөгчдөд эрсдэлийг анхааруулдаг, сануулдаг, урьдчилан сэргийлдэг, мэдээлэлд суурилсан шийдвэр гаргадаг тогтолцоонд шилжинэ. Ингэснээр татварын албаны хяналт шалгалтын тоог бууруулахаас гадна татвар төлөгчдөд учирдаг хүндрэл, зөрчлийн тоог бууруулах эерэг үр нөлөөтэй юм.

Татварын хууль тогтоомжуудад шаардлагатай нэмэлт, өөрчлөлтийг оруулах зорилгоор Сангийн яам, татвар, гаалийн байгууллага, Монголын үндэсний худалдаа, аж үйлдвэрийн танхим болон Улсын Их Хурлын Тамгын газар хамтран улс орон даяар давхардсан тоогоор 11,000 гаруй татвар төлөгчийг хамруулсан 150 удаагийн уулзалт, хэлэлцүүлэг зохион байгуулж, 176 мянга орчим санал хүлээн авсан. Хэлэлцүүлгийн явцад татвар гаалийн байгууллага татвар төлөгчдийг татварын эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, хариуцлагатай татвар төлөгчийг дэмжих, татварын өр барагдуулах үйл ажиллагааг уян хатан болгох зэрэг саналуудыг нийтлэг байдлаар ирүүлсэн байна.

Түүнчлэн Ойрх Дорнодод үүссэн геополитикийн нөхцөл байдлаас шалтгаалан дэлхийн газрын тосны үнийн тогтворгүй байдлаас үүдэн инфляцын түвшин нэмэгдэж, өргөн хэрэглээний бараа, бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний үнэ өсөх нөхцөл бүрдээд байна. Энэ нь макро эдийн засгийн болон бизнесийн үйл ажиллагааны тогтвортой байдал, иргэдийн бодит орлого, худалдан авах чадварт сөргөөр нөлөөлөх эрсдэлтэй байна. Иймд гадаад орчноос үүдэлтэй эдийн засгийн сөрөг нөлөөллийг бууруулах, инфляцын гэнэтийн өсөлтөөс урьдчилан сэргийлэх, эдийн засгийн аюулгүй байдлыг хангах, аж ахуй нэгжүүдийн тогтвортой үйл ажиллагааг дэмжих шаардлага тулгараад байна.

Нөгөөтээгүүр Монгол Улс 2018 онд Татварын зорилгоор мэдээлэл солилцоо, ил тод байдлын олон улсын форумд гишүүнээр элсэж, бусад гишүүн улс орнуудтай татварын зорилгоор мэдээлэл харилцан солилцох, ил тод байдлыг хангах, хамтран ажиллах, татвараас зайлсхийхтэй тэмцэх үндсэн үүргийг хүлээсэн. Эдгээр үүргийн хүрээнд суурь эрх зүйн зохицуулалтыг татварын багц хуулийн шинэчлэлээр дотоодын хууль тогтоомжид тусган шат дараатай хэрэгжүүлэн ажиллаж байгаа бөгөөд Монгол Улс “Санхүүгийн дансны мэдээллийг автоматаар солилцох тухай эрх бүхий этгээд хоорондын олон талт хэлэлцээр”-т нэгдэж, 2027 оноос Автоматаар харилцан мэдээлэл солилцох стандартыг хэрэгжүүлж эхлэхээр болсон. Үүнтэй холбоотойгоор уг стандартыг бүрэн хэрэгжүүлэхийн тулд шаардлагатай зохицуулалтыг дотоодын хууль тогтоомжид нэмж тусгах шаардлага үүсээд байна.

Татвар төлөгчдөөс ирүүлсэн саналуудыг тусгаж, дээрх зорилтуудыг хэрэгжүүлж, татварын таатай орчныг бий болгох үүднээс иргэд, аж ахуйн нэгжүүдийг

дэмжих, татвар төлөгчдийг татварын эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, аж ахуй нэгжүүдийн тогтвортой үйл ажиллагааг дэмжих, олон улсын стандартыг бүрэн хэрэгжүүлэх зорилгоор Татварын ерөнхий хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулна.

Хоёр.Хуулийн төслийн зорилго, ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Хуулийн төслийн зорилго нь татвар төлөгчийг эрсдэлд орохоос өмнө анхааруулж, зөрчлөө засах боломжийг олгодог болох, татварын өр барагдуулах үйл ажиллагааг уян хатан болгох, мөн татвар төлөгчдийг дэмжихэд чиглэгдэнэ. Тухайлбал:

➤ Татвар төлөгчийн хууль даган мөрдөлтийн түвшнийг үнэлэх, хариуцлагатай татвар төлөгчийг дэмжих механизмыг бий болгож, хууль тогтоомжийг сайн дураар дагаж мөрдөхөд чиглэсэн тогтолцоог хөгжүүлэх;

➤ Татварын өр барагдуулах ажиллагаанд татвар төлөгчийн санхүүгийн чадамж, бизнесийн үйл ажиллагаанд учирч болзошгүй хүндрэл, эрсдэлийг харгалзан дансыг бүхэлд нь битүүмжлэх бус, орлогын тодорхой хувийг суутгах, дансыг хэсэгчлэн битүүмжлэх замаар татварын өрийг төлүүлэх боломж бүхий зохистой, үе шаттай арга хэмжээг хэрэгжүүлэх;

➤ Татвар төлөгчдийг их хэмжээний алданги тооцуулах эрсдэлээс хамгаалах үүднээс алдангийн дээд хэмжээг Иргэний хуультай уялдуулан зохицуулах;

➤ Татварын хяналт шалгалтаар ногдуулсан нөхөн ногдуулалтын актын алданги, торгуулийг татвар төлөгч нь маргаан таслах зөвлөл, шүүхэд гомдол гаргасан тохиолдолд тухайн гомдол эцэслэн шийдвэрлэгдэхээс өмнө нэхэмжлэхгүй байх;

➤ Татварын тайлан залруулах хугацааг 2 жил болгон нэмэгдүүлэх;

➤ Татварын алба хооронд татварын зорилгоор автоматаар харилцан мэдээлэл солилцох стандартыг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой тухайн үүргийг хэрэгжүүлэх этгээдийг тодорхойлох, шаардлагатай мэдээллийг бүрдүүлж, уг мэдээллийг тогтоосон хугацаанд, олон улсын жишигт нийцсэн хэлбэрээр бусад гишүүн оронд хүргүүлэх нарийвчилсан зохицуулалтыг батлах эрхийг холбогдох байгууллага, эрх бүхий этгээдэд олгох зэрэг болно.

Гурав.Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсэж болох эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний талаар

Хуулийн төсөл батлагдсанаар татвар төлөгчийн хууль даган мөрдөлтийн түвшин буурах болон татварын эрсдэлийн үнэлгээнд сөргөөр нөлөөлж болзошгүй нөхцөл үүссэн тохиолдолд татварын алба урьдчилан сануулж, татвар төлөгчид алдаа, зөрчлөө өөрөө засах, арилгах боломжийг олгох юм. Энэ нь татварын

зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, татварын орчны тогтвортой байдлыг хангах, татвар төлөгчид хариуцлагатай, ил тод үйл ажиллагаа явуулах боломжийг нэмэгдүүлэхэд ач холбогдолтой.

Түүнчлэн, татварын алба татвар төлөгчийг алдаа гаргасны дараа хяналт шалгалт хийж акт, торгууль тавих бус, татварын тайланг залруулах хугацааг сунгаж, татварын алба эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх үйлчилгээ үзүүлэх замаар татвар хураалт, татварын хяналт шалгалтын үйл ажиллагааг илүү үр дүнтэй, чирэгдэл багатай, эрсдэлд суурилсан байдлаар хийж гүйцэтгэх нөхцөл бий болно. Нөгөөтээгүүр татварын өр барагдуулах ажиллагаанд татвар төлөгчийн санхүүгийн чадамж, бизнесийн үйл ажиллагаанд учирч болзошгүй хүндрэл, эрсдэлийг харгалзан дансыг бүхэлд нь битүүмжлэх бус, орлогын тодорхой хувийг суутгах, дансыг хэсэгчлэн битүүмжилж өр барагдуулах үйл ажиллагааг уян хатан болгож, татвар төлөгчийн үндсэн үйл ажиллагаагаа хэвийн үргэлжлүүлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

Мөн Глобал форумын гишүүн орны хувьд Автоматаар мэдээлэл харилцан солилцох стандартыг хэрэгжүүлэх нэмэлт зохицуулалтуудыг тусгаснаар Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээ, хэлэлцээрийг бүрэн хэрэгжүүлэх боломж бүрдэж, татвараас зайлсхийх болон хууль бус санхүүгийн гүйлгээг бууруулах, дотоодын орлогыг хамгаалах, татварын бааз суурийг нэмэгдүүлэх, татварын ил тод байдлыг нэмэгдүүлэх эерэг үр дүн гарна.

Дөрөв.Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, хуулийг хэрэгжүүлэхэд шинээр боловсруулах, хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болсонд тооцох тухай хууль тогтоомжийн төслийн талаар

Хуулийн төслийг Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон бусад хуультай нийцүүлэн боловсруулна.

---o0o---